

Sygn. akt I KK 193/20

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 16 grudnia 2020 r.,
w sprawie **H.M.R.**,
skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.,
kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 lipca 2020 r., sygn. akt II AKa (...),
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 19 lipca 2019 r., sygn. akt II K (...),

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć skazanego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 19 lipca 2019 r., sygn. akt II K (...), H.M.R. wraz z innym oskarżonym został uznany za winnego tego, że w okresie od 14 kwietnia 2016 r. do 19 kwietnia 2016 r., w Ł. woj. (...) oraz w O. – woj. (...), działając wspólnie i w porozumieniu wraz z inną osobą, w krótkich odstępach czasu i w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadzili J.T. oraz Bank S.A. w W., Bank1 SA w W., Bank2 SA w W., Bank3 SA w B., SKOK [...] w G. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w ten sposób, iż stosując wobec J.T. groźby

pozbawienia życia, doprowadzili ww. pokrzywdzonego do zawierania umów kredytowych i pożyczkowych, a następnie przekazywania im uzyskanych z tego tytułu środków finansowych, wprowadzając równocześnie w błąd przedstawicieli ww. instytucji finansowych udzielających świadczeń pieniężnych co do dobrowolności podejmowanych przez J.T. działań i zamiaru wywiązania się z zawieranych umów a obejmujących:

- zawarcie w dniu 14 kwietnia 2016 r. w O. umowy pożyczki gotówkowej nr. (...) z Bank S.A w kwocie 30487,35 zł;
- zawarcie w dniu 15 kwietnia 2016 r. w placówce Banku1 SA w Ł. umowy kredytu gotówkowego nr. (...) w kwocie 19994,45 zł;
- zawarcie w dniu 15 kwietnia 2016 r. w placówce Bank2 SA w Ł. umowy kredytu konsumpcyjnego gotówkowego nr (...) w kwocie 22 849,44 zł;
- zawarcie w dniu 18 kwietnia 2016 r. w placówce Banku3 SA w Ł. umowy o kredyt gotówkowy „Kredyt (...)” o nr (...) w kwocie 10337,08 zł;
- zawarcie w dniu 19 kwietnia 2016 r. w placówce SKOK [...] w Ł. umowy pożyczki nr [...] w kwocie 31000 zł, czym działał na szkodę J.T. oraz ww. instytucji finansowych,

tj. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 282 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za które – na mocy art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 33 § 2 k.k. – wymierzono mu karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej dziennej stawki na kwotę 50 zł.

Ponadto, na mocy art. 46 § 1 k.k. tytułem naprawienia szkody w całości zasądzone solidarnie od H.M.R. oraz drugiego z oskarżonych, na rzecz Bank S.A w W., kwotę 18543,03 zł.

Od tego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego, który – podnosząc zarzuty obrazy przepisów postępowania, mającej wpływ na treść orzeczenia (art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.; art. 5 § 2 k.p.k.; art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 § 1 k.p.k. oraz art. 202 § 1 k.p.k. i art. 201 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 k.p.k., a także art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. i art. 214 § 1 k.p.k.) – wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu przestępstwa, ewentualnie wymierzenia za nie kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Apelację na niekorzyść oskarżonego wniósł także pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego SKOK [...] z siedzibą w G., który podnosząc zarzut rażącego i mającego

istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia naruszenia przepisów prawa procesowego, a także materialnego (art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. w zw. z art. 46 § 1 k.k.) wniósł o zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji w części dotyczącej orzeczenia o środku kompensacyjnym przez nałożenia na H.M.R. i drugiego z oskarżonych obowiązku naprawienia szkody w całości przez zapłatę na rzecz oskarżyciela posiłkowego solidarnie kwoty 31000 zł.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 17 lipca 2020 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w zakresie orzeczenia o środku kompensacyjnym w ten sposób, że zasądził ponadto, solidarnie od oskarżonych na rzecz SKOK [...] kwotę 31000 zł. W pozostałym zakresie utrzymał wyrok Sądu *meriti* w mocy.

Od wyroku Sądu odwoławczego kasację wniósł obrońca H.M.R., podnosząc zarzuty rażącego naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść tego orzeczenia, a mianowicie:

I. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak szczegółowego rozważenia wszystkich zarzutów wskazanych w środku odwoławczym wniesionym na korzyść skazanego H.M.R. polegającego na tym, że Sąd Apelacyjny nie wypowiedział się w sposób dostateczny co do zarzutów apelacji i wniosków w niej zawartych, poprzestając na ogólnikowych stwierdzeniach, wskazanych w uzasadnieniu niniejszej kasacji - podczas gdy ustawodawca nałożył na Sąd odwoławczy obowiązek rozważenia wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym - oraz na braku szczegółowego wskazania w uzasadnieniu wyroku, czym kierował się ten Sąd wydając wyrok, a w szczególności, dlaczego zarzuty i wnioski apelacji sąd uznał za niezasadne;

II. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez własną nieobiektywną, dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów dokonaną przez Sąd Apelacyjny przy rozpoznawaniu środka odwoławczego — szczegółowo wskazaną w uzasadnieniu niniejszej kasacji — oraz aprobatę oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, a także poprzez nieuwzględnienie okoliczności przemawiających na korzyść skazanego H.M.R., oparcie orzeczenia nie na całokształcie ujawnionego materiału dowodowego, lecz przyjęcie za Sądem pierwszej instancji za podstawę wyroku części dowodów, w tym również całkowite pominięcie dowodu z wyjaśnień oskarżonego P.D. złożonych podczas rozprawy apelacyjnej, co skutkowało wadliwym i przedwczesnym przyjęciem przez oba składy orzekające, że H.M.R. dopuścił się czynu z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 282 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;

III. art. 415 § 1 k.p.k. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na zasądzeniu przez Sąd odwoławczy na rzecz Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej [...] kwoty 31000 zł w sytuacji, gdy roszczenie to było przedmiotem postępowania cywilnego, w którym pokrzywdzony uzyskał prawomocny tytuł zapłaty, co w sposób rażący narusza klauzulę antykumulacyjną, zawartą w art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna.

Oczywiście bezzasadny jest zarzut obrazy art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., albowiem Sąd odwoławczy nie dokonywał własnych ustaleń faktycznych. Jeśli natomiast chodzi o zarzut wadliwości kontroli instancyjnej (obraza art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.), to również i on nie może zasługiwać na uwzględnienie. Wprawdzie uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego jest dość lakoniczne, to jednak pozwala na odczytanie, czym kierował się Sąd uznając zarzuty podniesione w apelacji H.R. za niezasadne. Kwestionowanie w kasacji weryfikacji oceny materiału dowodowego w zakresie ustalenia gróźb kierowanych przez skazanych wobec pokrzywdzonego nie jest zasadne. Lektura części motywacyjnej zaskarżonego wyroku nie pozostawia wątpliwości co do tego, że Sąd drugiej instancji rozważył to zagadnienie, analizując zeznania pokrzywdzonego i weryfikując ich wiarygodność w kontekście stanu zdrowia psychicznego J.T.. Ponadto odwołał się do relacji procesowych pracownic SKOK w Ł. oraz Banku2, które zeznały, że po zawarciu przez pokrzywdzonego umów kredytowych przyszedł on do ww. instytucji kredytowych mówiąc, że mu grożono. W świetle ustalenia, że za każdym razem, w trakcie zawierania umów kredytowych przy J.T. był obecny H.R. nie było bezpodstawne stwierdzenie Sądu odwoławczego, że jeśli nie on sam groził pokrzywdzonemu, to musiał on wiedzieć, że takie groźby pod adresem J.T. padały. Był to bowiem środek służący dokonaniu kradzieży, uzasadniający zakwalifikowanie całości akcji przestępczej zrealizowanej przez H.R. wspólnie i w porozumieniu z dwiema innymi osobami m.in. z art. 282 k.k., za którą – zgodnie z art. 18 § 1 k.k. – odpowiadają wszyscy współsprawcy.

Nie jest zasadny także trzeci zarzut dotyczący orzeczenia przez Sąd odwoławczy obowiązku naprawienia szkody na rzecz SKOK [...]. Zgodnie z art. 415 § 1 zd. II k.p.k., obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Jak wskazuje się w orzecznictwie, z przepisu tego wynika kategoryczny zakaz orzekania w różnych postępowaniach o tej samej szkodzie i to niezależnie od tego, czy zasądzone w postępowaniu cywilnym roszczenie zostało wyegzekwowane. Ma to na celu zapobieżenie funkcjonowaniu w obrocie prawnym tytułów egzekucyjnych wynikających z dochodzenia tego samego roszczenia w postępowaniu karnym i innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. Zawarta w ww. przepisie tzw. klauzula antykumulacyjna wymaga dla swego zastosowania zarówno tożsamości przedmiotowej, jak i tożsamości podmiotowej roszczenia (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2019 r., III KK 157/19, LEX nr 2686298*). W realiach procesowych rozpoznawanej sprawy wytoczenie powództwa przez SKOK (...) przeciwko pokrzywdzonemu J.T. o zapłatę kwoty 31000 zł z tytułu umowy pożyczki, do której został zmuszony przez skazanych, stanowi roszczenie związane ze szkodą, która stanowiła podstawę rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego – nałożenia na skazanych obowiązku zapłaty na rzecz SKOK [...] kwoty 31000 zł tytułem naprawienia szkody. Okoliczność ta nie przesądza jednak o tożsamości roszczenia zgłoszonego przez SKOK [...] w postępowaniu cywilnym z roszczeniem, o którym orzekł Sąd odwoławczy w niniejszej sprawie. Brak jest bowiem tożsamości podmiotowej tych roszczeń. Należy zauważyć, że obowiązek kompensacyjny został nałożony na H.R. i drugiego skazanego, natomiast w postępowaniu cywilnym stroną pozwaną jest pokrzywdzony J.T.. Podkreślenia wymaga również to, że w art. 415 § 1 zd. II mowa jest o tożsamości roszczenia, nie zaś szkody. Oczywiście jest przy tym, że jeżeli sprawcą szkody były dwa podmioty, to wytoczenie powództwa przeciwko jednemu z nich nie może stanowić przeszkody do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody względem drugiego sprawcy. Warto zauważyć, że przepis art. 415 § 1 zd. II należy odczytywać w związku ze zd. I tego unormowania, które odnosi się do osoby skazanego. Tym bardziej nie może być zatem tak, aby postępowanie cywilne, w którym pozwano osobę pokrzywdzoną przestępstwem, stanowiło przeszkodę do nałożenia obowiązku kompensacyjnego na skazanego, który to przecież winien naprawić szkodę wyrządzoną swoim czynem. Byłoby to bowiem sprzeczne z elementarnymi zasadami sprawiedliwości, które wyrażają cele procesu karnego, w tym prawnie chronione interesy pokrzywdzonego i trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym (art. 2 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k.). Innymi słowy, z istoty

sprawiedliwości wynika, że to sprawca przestępstwa ma obowiązek naprawienia szkody, którą swoim zachowaniem wyrządził, a nie pokrzywdzony, zmuszony do podejmowania działań, w efekcie których powstała szkoda.

Na marginesie trzeba zauważyć, że nie jest prawdą to, co podnosi skarżący w *petitum* kasacji, że pokrzywdzony – SKOK [...] uzyskał prawomocny tytuł zapłaty, albowiem opiekun prawny J.T. wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty (k. 1788), a postępowanie cywilne zostało zawieszone do czasu zakończenia postępowania karnego, którego wynik będzie miał wpływ na rozstrzygnięcie w przedmiocie powództwa SKOK [...] przeciwko J.T. (k. 1791).

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w postępowaniu, o kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzekając na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.k.

as